

ÁLLATFAJVÉDELEM

VAN-E OLYAN MAGYAR EMBER, aki ne helyeselné azt a törekvést, hogy a színmagyar népet minden eszközzel megvédjük, gazdasági és kulturális állapotát emeljük és az ország vezetésében az őt megillető szerephez juttassuk? Mindenképpen helyes, hogy saját fajtánkat védjük, hogy a magyarságot előtérbe helyezzük és a többi népek tengeréből kiemeljük és megerősítsük.

De ha a magyar emberfajta védelme helyes és fennmaradásunkhoz szükséges, e cél elérésénél mindazokat az eszközöket, melyek mai hazánk területén ezernél több év óta, a magyarság szempontjából pedig már a régebbi lakóhelyeinken is, tehát kétezernél is több év óta helyeseknek és népfenntartóknak bizonyultak, meg kell tartanunk és meg kell védenünk.

Ilyen a magyarság ősi háziállatállománya. A fajvédelem gondolata ma ugyan előtérben áll, mégsem gondol senki arra, hogy azokat az ősi állatokat, melyekkel a magyar nép élete évezredek alatt összeforrt, s melyek gazdasági téren az ország fennmaradását a mai napig biztosították, megvédjék és fenntartsák. Az utolsó két évszázadban, nyugati eszmék hatása alatt elfordult a figyelem a nemzetfenntartó ősi állatállományról s más, kellőképpen még ki nem próbált és nálunk történelmi múlttal nem bíró gazdasági alapokra igyekeztek az ország állattermelését fektetni.

A korrallal haladni kell, de a jónak megismert és bevált régít sem szabad elvetni. Mindenképpen helyes tehát a fokozatos fejlődés, de helytelen a kipróbált réginek elvetése egy nálunk még ki nem próbált újért. Az ilyen ugrások a történelem tanúbizonysága szerint mindig visszahatást szülnek, mely megsemmisíti az elért eredményt. Így van ez hazánk állattartásában is.

Kiirtottuk vagy megtizedeltük ősi állatállományunkat, feltörtük az ősi rétek legelőit és bevetettük búzával; az egész ország áttért az ezer év óta bevált állattartásról az exportmagtermelésre — és mit csinálunk ma a búzával? Pedig az állattartás haszna ma is nagyobb a magtermelésénél. Ha ezt nem akarjuk elhinni saját ezeréves múltunknak, higgyük el pl. Dániának, melynek mai jóléte állattartásán nyugszik. A sok feltört hajdani rétfenek ontotta a búzát, de csak egy ideig. A föld bosszút áll rövidlátó gazdáján, a szikesedés egyre jobban terjed, megjavítása egyre nagyobb anyagi áldozatot kíván;

nálunk a búza 18 pengőbe kerül, Amerika és Ausztrália félösszegért termeli! Most aztán újabb nagy áldozatokkal visszahozhatjuk a hajdani vizet a kiszikkadt földekre!

Honfoglaló eleink lovon jöttek be mai hazánkba. Férfi, nő egyaránt kitűnően megülte a lovat. Járnai eleink nem igen szerettek, százméteres távolságra is lovon mentek. Ló volt az egyetlen közlekedési eszköz. Csak a nehéz kettősszekereket vontatták az ökrök.

Az etelközi, honfoglalás előtti, valamint a hazai honfoglalás kori magyar sírokból előkerült lókoponyák és csontok elárulják, milyen volt eleink lova. Aránylag széles homlokú, kis és száraz fejű, tüzes szemű, száraz csánkú és acélos inú, eleven, de átlagban csak 1.40 m marmagasságú állat volt, mely főleg vágatva járt és istállót sohasem látott. Félvad ménesekben tartották. Testformája és fejállása nemes volt és az arabs lóéra emlékeztető lehetett, hiszen az oroszországi, nemes formájú vadlótól származott. De már a honfoglalás kor sem volt egészen tisztavérű oroszországi vadló vagy tarpán származék; ereiben némi kevés ázsiai vadló vagy taki vér is csörgedezett. Lehet, hogy a húnok, lehet, hogy az ogurok ázsiai lóanyagából jutott beléje ez a vér.

Mai hazánk területén ez a lóanyag a török időkben nemes arabs vért kapott, mely megneemesítette és 1.65 m marmagasságúra megnövelte termetét. Hogy a magyar parlagi ló kis termete mellett is milyen kiváló volt, és milyen hihetetlen teljesítményeket végzett, elég ha megemlítem, hogy a győri huszárok egyhujára levágtattak Szeged alá, ott lest vetettek a töröknek és aztán visszaszánguldottak Győrbe. Ezt tegyék meg mai agyonkényeztetett és nagyratenyészett lovaink! Az ilyen hihetetlen száguldások a török időkben is, a kuruc harcok idején is napirenden voltak. A nyugati fajtáknál apróbb termetű, istállót sohasem látott, rendkívül kitartó, gyors és igénytelen magyar parlagi ló azonban hidegvérű nagy lovakhoz szokott uralkodóink szemében csúnya volt. Megkezdődött tehát, állami fedezettóállomások útján való megjavítása, illetve megnagyobbítása. A célt elértük. Szép termetű, nagy testű és különböző célokra alkalmas lóanyagunk lett, de a régi, aprótermetű parlagi ló eltűnt. Néhány év előtt, rendeletre ivartalanították azokat az apró méneket, amik még megvoltak. Ma aztán, mikor a hadsereg málháslószükséglete nagyra nőtt, idegenből kell behoznunk apró, kitartó lovakat. S bár egyéb lóanyagunk kiváló, mesterségesen elrontjuk: nyugati szokást utánozva, zárt istállóban kényeztetjük, mesterségesen elpuhítjuk. Pedig a vüágháború is megmutatta, milyen hamar letörtek a kerekrehízott, ápolt, zárt, meleg, ammóniagőzös istállóban kényeztetett katonalovak s mily kitűnően pótolta őket a kiscgazdák félszer alatt vagy rongyos istállóban tartott, el nem kényeztetett lova.

A túlzott istállózás is káros nyugati szokás. Ridegen tartott vagy félszer alatt teelő állataink megtartották ősi edzettségüket és betegségek sem bántották őket. Állat járványok nem tudtak elhatalmasodni rajtuk. Itthon csak a XVI. században kezdték építeni a legelső állattisztállókat. Egy idegen főúr 1520-ban Pozsonyba készült és előre megírta itt lakó atyafiának: „Szeretném, ha lovaink számára istállók volnának cseh szokás szerint 120 ló számára, mert magyar

szokás szerint holmi karámokat jelölnek ki valahol nekünk istállók helyett“.¹ Ekkor tehát még nem volt istálló hazánkban, de edzettek is voltak állataink. Mai lóanyagunk a hajdanihoz képest elpuhult is, erősen meg is csappant az állomány s a lovaglás is kiment a divatból. Ma a gazdalegények is kerékpáron és nem lovon járnak.

Még furcsábban járt ősi szarvasmarhaállományunk. Az ősi, magyar, címeres szarvú, fehérszöke, kissé kormos árnyalatú, hatalmas testű és minden más szarvasmarhánál igénytelenebb, edzettebb és erősebb magyar szarvasmarha az európai őstuloknak egyenes utóda . és a magyarságnak kétezer év óta megbecsült háziállata. Megbecsült volt a legújabb időkig, de ma ez is kegyvesztett és kihalófélben van.

A mohácsi vész előtt és utána is még vagy százötven évig Magyarország volt Európa húszszállítója. Itthon nagy volt a bőség legelőjóságban, e húsbőség híre messze földre elterjedt és a szomszédos államok tőlünk vásárolták a vágómarhát. Persze lábon hajtották a szilaj vágómarhát hetedhét országon át egészen a vágóhídig. A marhakivitel három főirány felé terelődött. Az első volt Bécs és a Német-birodalom egységei s itt eljutott Nürnberg, München, Augsburg, Regensburg, Strassburg, Ulm stb. piacáig s e városok, amíg csak magyar vágómarhát kaphattak, mást nem is vettek. A másik rész Morvába vándorolt az auspitzi, magyarul pusztapércsi piacra. A harmadik Légrádon, illetve Buccarin át Velence és Olaszország felé igyekezett.

Hogy a magyar vágómarhát a legjobbnak tartották, azt az említett német városok levéltáraiban megőrzött számtalan idevonatkozó egykorú okmány bizonyítja. A külföldi tőzsérek és mézárások nem azért törték magukat a magyar marha után, mert az talán olcsó volt. Megvették ők szívesen bármi áron is. A magyar szarvasmarha azért volt kelendő, mert jóságra és minőségre hozzá hasonló Közép-Európában nem akadt. Nürnberg maga évente 70.000 drb magyar marhát fogyasztott. A marhakivitelből a harmincadok és vámok révén óriási bevétele volt az országnak s volt idő, pedig örökösen háborúk dúltak, hogy az állam jövedelmének 80%-át a marhakivitel adta. Ezt az óriási jövedelmet aztán Bécs kaparintotta meg.^a

Közben a magyar fajta kimegy a divatból. A XVII. és XVIII. században divat lett nagyjaink körében a nyugati szokások utánzása, ami apránkint átalakította a magyarság életét és gondolkodásmódját. Míg eleink a marhát csak húsa és munkája miatt tenyésztették, most nyugati eszmék hatása alatt, súlyt kezdtek helyezni a tej és tejtermékek termelésére is. A magyar fajtájú tehén azonban nem adott elég tejet. A gulyabeli tehén teje csak a borja táplálására szolgált és minthogy soha senki sem fejte, hamarosan elapadt.

Ahelyett, hogy az új szükségletnek megfelelően jó tejelő teheneket tenyésztettek volna ki a minden más marhafajtánál jobb ősi magyar fajtából, nagyjaink egyszerűen már kész, idegen fajtájú, külföldi

¹ Magyar Gazdaságtört. Szemle. 1920. 282. old.

³ Hankó B.: A magyar szarvasmarha eredete. Tisia, 1936.

³ Hankó B.: A magyar szarvasmarha egykori gazdasági jelentősége. Debr. Szemle, 1935.

tejelőteheneket hoztak be az országba. A legelső svájci teheneket 1680-ban Esterházy Pál herceg hozatta és megteremtette idegen anyaggal az első rendszeres magyar tejgazdaságot. Ez a módszer a Dunántúl egyre jobban elterjedt és onnan hatalmába ejtette az egész országot. Kísérleti adatokból tudjuk, hogy a magyar tehén a borjútejen kívül évi 2500 liter tejet ad, pedig nincsen tejtermelésre tenyésztve. Az ősi jó anyag megvolt tehát és megvan ma is. Megérdemli, hogy céltudatos munkával, a legjobb tejelőtehenek tovább tenyésztésével nagy tejmennyiséget szolgáltató teheneket tenyészessenek ki belőle, annál is inkább, mert tejének zsírtartalma magas, 4—4,5%, az állat maga pedig igénytelen, szívós és a tüdővésszel is, marhavésszel szemben is ellentállóbb, mint az összes nyugateurópai fajták. De hát kényelmesebb volt kitenyésztett idegen pirostarka teheneket behozni. Így aztán előállt az a furcsa eset, hogy tejelőtehenekünk 90%-a idegen fajta.

Hogy a svájci eredetű pirostarka tehén a Dunántúl még beválik, az érthető. De érthetetlen, hogy lehet az Alpések hűvös, párás levegőjéhez szokott és üdezőld, lágyfűvű, dús hegyi legelőin élő állatot az Alföld forró, száraz légkörébe hozni és kemény, tippanos, kisült legelőkre hajtani?

A Dunántúlról jött gazdaiskolák igazgatói esküsznek a pirostarkára, a gazdasági felügyelők pedig mindent elkövetnek, hogy az ősi magyar marha háttérbe szoruljon. Hogy a pirostarka az Alföldön nem tud akklimatizálódni, hogy előbb-utóbb mind megkapja a tüdővésszt, hogy a tiszántúli nagy legelők gulyásai nem győznek elég vizet húzni a gémeskutakból a sós, száraz legelőn, tűző napon tengődő szerencsétlen tarkajószágnak, az nem számít. Az állami tenyészbizikák mind pirostarkák, s a községek is egyre több és több ilyen bikát vesznek már a Tiszántúl is; a marhaállomány ennek következtében egyre tarkábbá válik és tele van korcsokkal. Vannak tiszántúli községek, a magyar szarvasmarha utolsó mentsvára közvetlen közelében, ahol már az igásökrök túlnyomó többsége is pirostarka, pl. Kunhegyesen az igásökröknek már csak 22%-a magyar. Hogy ez munkamennyiség és takarmány szempontjából veszteséget jelent, az kétségtelen. S hogy most már a nép is hajlandó az ősi magyar marha tenyésztésével szakítani, annak nem a nagyobb tejkereslet az oka, hiszen a nép a magyar tehenek zsírosabb tejével meg van elégedve, hanem az, hogy a mészárosok, egészen érthetetlen módon, a magyar borjúért 15—20 pengővel kevesebbet fizetnek, mint a tarkáért.

Az Olaszországba elszármazott és ott évszázadok alatt kissé megváltozott magyar marhából lett maremman marhát akarják újabban a magyar marha „megjavítására“ felhasználni. A maremmani marha hasonlít a miénkhez, de teltebb, húsosabb, zömökebb termetű és fehér szőre nem kormos, hanem rózsaszínes árnyalatú. Az állam vett ilyen bikákat és már van tőlük borjú is. Lehet, hogy húsosabb lesz tőle a magyar marha, de kényesebbé is válik és elveszti ősi hihetetlen szívósságát, igénytelenségét és erejét. Olyan terheket, aminőket a mi rossz mezei utainkon cgypár magyar ökör játszva elhúz, a Pó síkján 10—12 maremman ökör vontat.

Az évezredek óta nekünk szolgáló, erős, edzett, igénytelen és a hazai viszonyokhoz teljes mértékben hozzáidomult magyar marhafajtát meg kell védenünk a kihalástól. Jó tejelő tehenet lehet belőle tenyészteni, mindenre föl lehet használni, csak bánjunk vele is úgy, adjunk meg neki is mindazt, amit az idegen pirostarkának megadunk. Nem kényeztetést, de rendszeres takarmányozást. A mi marhánk talán jobban megérdemli a jó bánásmódot, mint az idegen.

Legősibb háziállatunk a kutyán kívül a juh, mert megvolt már az Uraiment-i őshazában is és évezredek előtt onnan hoztuk magunkkal mai hazánk területére. Itt aztán, bár azóta híven szolgálta a magyarságot, az utóbbi időben kihalásra ítélték, veszni hagyták, úgyhogy ma már alig van belőle néhány száz darab. Az ország legnagyobb részében már a magyarság sem ismeri az ősi magyar juhót, mert úgyszólván mindenütt birkák helyettesítik.

Hogyan? Hát a juh és a birka nem ugyanannak az állatnak a neve? Ahol magyar juhok még élnek, mint Debrecen környékén, nincsen senki, aki a juhót birkának, vagy a birkát juhnek mondaná. Juh a hosszúra nyújtott, V alakban felálló és csavarszerűen pödrött szarvú, durva, hosszú és kevert gyapjat viselő ősmagyar állat, birka meg a rövid, finom gyapjas, szarvatlan vagy csigaház módjára kanyarodó szarvú, idegen eredetű.¹ Minden régi írónk pontosan különbséget tesz e két szó értelme között. Csak az utóbbi 150 év alatt mosódott el a két szó ősi értelme s lett helytelenül az idegen eredetű birkák neve.

A magyar juhót első pillantásra fel lehet ismerni sajátságos, felálló, egyenes szarváról, mely nemcsak a kost, hanem az anyajuhót is díszíti. Ilyen juh sehol másutt a világon nincsen. Nincs nép, melynek ilyen juha volna és nincsen rá adat, hogy valamikor másképpen lett volna. Már egymagában ez is bizonyítja, hogy e juh ősi magyar kincs. Bár a rackajuhok csoportjába tartozik, mégsem Kis-Ázsián és a Balkánon keresztül jutott el hazánkba, hanem eleink hozták magukkal. Semmiféle olyan adat sincsen, mely szerint más népnek valaha hasonló juhai lettek volna. Honfoglaló őseink e juhót nem találhatták itt, amikor bejöttek, mert itt a honalapítás előtt másfajta juhok éltek. Ezt az avar sírokból kikerült juhkoponyák bizonyítják. Az avarok juha olyan volt, mint az oláhracka. Minden történeti adat megegyezik abban, hogy a magyaroknak már a lebediai és etelközi hazában is nagy juhnyájai voltak és semmi sem valószínűtlenebb, mint az, hogy eleink juhaikat otthagyták volna és itt, mai hazánkban új juhállományt szereztek volna maguknak. Minden valószínűség szerint összes marhájukat, így juhnyájait is magukkal hozták. Itt, a sokféle nemzetiség közül sohasem tenyésztette egyik sem a magyar juhót. Minden befogadott idegen nemzetiség magával hozta hazulról a maga juhát. S bár hosszú évszázadok óta élnek itt benn hazánkban, sem az oláh, sem a rác, sem a német, sem a szerb, sem a tót, sem a horvát külön nevet nem adott a magyar juhnek, hanem mindig csak magyar juhnek nevezte. E juh mindig csak a magyarság által lakott területen tenyésztett.

Hogy hazánkban hajdan nagy volt a juhállomány és hogy juhainkkal nyugat felé már korán élénk kereskedelem folyt, azt régi okmányok

¹ Hankó B.: A magyar juh eredete, múltja és jelene. Tisia. 1937.

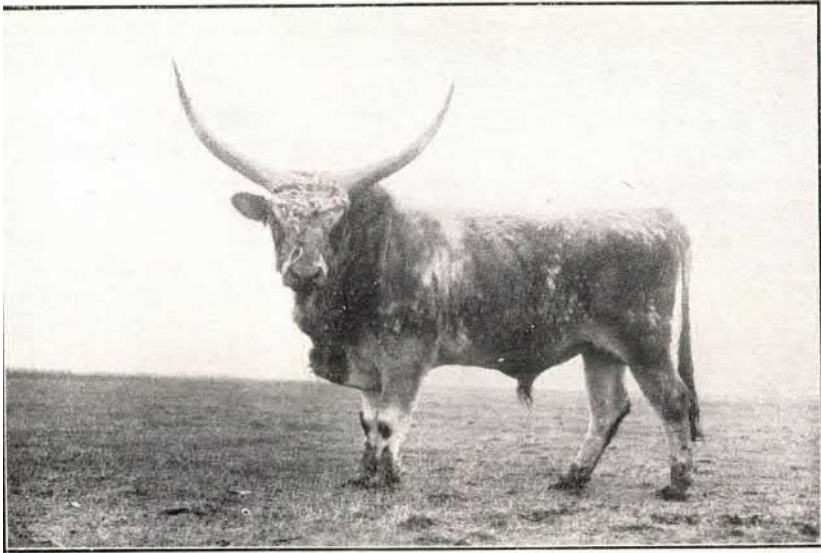
bizonyítják. Amint az Alföld erdei és berkei fogytak, egyre nőtt az ország szarvasmarha- és juhállománya. A török hódoltság vége felé egyre jobban szembeötlik az a sajátságos tünet, hogy a gulyatartó gazdák száma egyre fogy, a juhos gazdáké meg egyre emelkedik. A XVIII. század közepén a juhállomány már hét millió darabból állt. De ekkor szakadt rá az ősmagyar juhra a legnagyobb csapás: a nagy mennyiségben behozott nyugati merinóbirka. S bár ettől kezdve az ország állománya egyre szaporodott és a XIX. század első negyedében elérte a 17 milliót, a magyar juhállomány mégis egyre rohamosabban fogyott. Mindenkinek finomgyapjas merinónyáj kellett, a magyar juhra pedig kimondták a halálos ítéletet. Minthogy ősi tulajdonságait megtartotta és gyapja kevert és durva volt, egyszerűen kiirtották.

De a finomgyapjú termelésének is megjött a bőjtje. A gyapjú ára a túlnagy kínálat miatt a XIX. század hatvanas éveiben esni kezdett, ennek következtében a nagybirtokok megkezdték a birkaállomány apasztását, mely rövid idő alatt a régi állománynak pontosan a felére, hét és fél millió darabra esett. Lassan ráeszméltek, hogy a fejős juhász haszna felülmúlja a merinójuhász gyapjúhasznának jövedelmét. Különösen a kisebb gazdaságok és parasztbirtokosok vették észre hamarosan azt az igazságot, hogy a fejős juhász sajtot és gyapjút is ad és nemcsak konjunktúraváltozások miatt nehezen értékesíthető finom gyapjút. Visszatért tehát a magyar juhok becsülete, de sajnos, túl későn, mert már alig maradt belőlük valami. A maradékot meg a bővebb tejelés érdekében fríz juhokkal keresztezték, mely bár bevált, mégis azt eredményezte, hogy az ősi magyar juhból, ma már csak néhány száz darab van az országban és az is csak Hajdú vármegyében. Itt az 1936. évi tavaszi összeírás szerint 79.940 drb juh volt; ebből 76.320 drb rövidgyapjas birka és csak 3620 drb rackajuh. De e három és fél ezernek is legnagyobb része oláhracka vagy ennek a magyarral alkotott korcsa és ősi fehér magyarjuh már csak mintegy 1000 drb van, fekete magyarjuh pedig mindössze 450 drb.

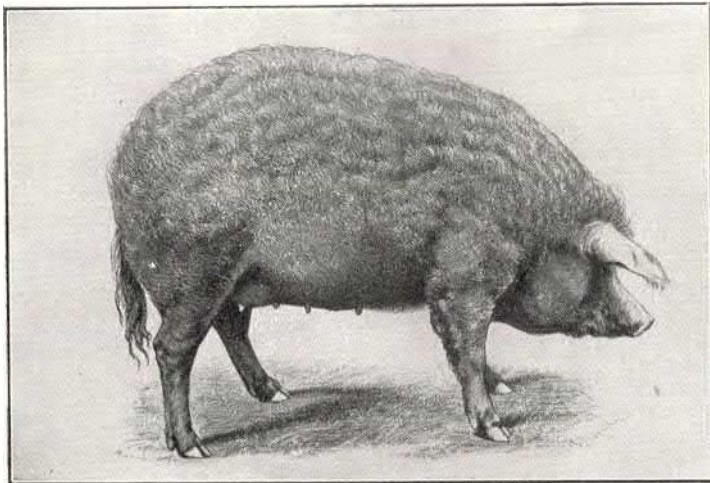
A télen-nyáron ridegen tartott, rendkívül edzett, igénytelen és hasznos magyar juh kihalófélben van tehát. Ez a szép, értelmes és egyáltalán nem buta birkaszerű, hanem inkább kecske- vagy zerge-szerű állat adja ősidők óta a gyapjút a gubakészítéshez, bőréből kerül ki ma is a juhászbunda, és minthogy gyapjában sok a fényes fedőszőr, keleti szőnyegek csomózásához, az ázsiai juhokéhoz hasonló fényes gyapjufonalat szolgáltat. Erre a célra újabban nagyban keresik a svájci szőnyegyárak a magyarjuh gyapjút, de sajnos, már alig van belőle.

Évezredes, húséges, színmagyar juhunkat így tettük tönkre egy nyugati divatáramlat miatt!

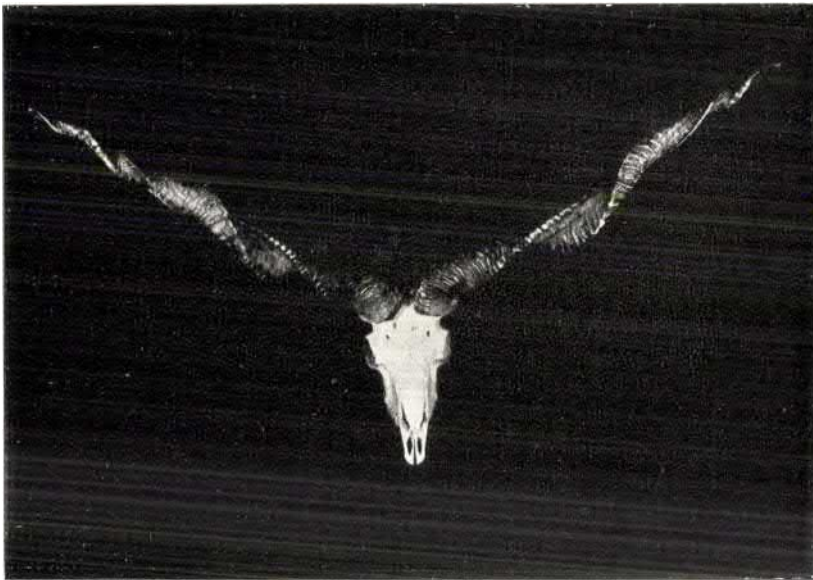
És hová lettek ősmagyar sertésfajtáink? A mienk volt a világ legnagyobb termetű, legigénytelenebb, legedzettebb és a sertésvésszel szemben legellenállóbb hússertése, a szalontai fajta. A borjú nagyságú, vörösszőrű állatok az 1885. évi párizsi vilákiállításán óriási feltűnést keltettek és minden díjat elvittek. Ma pedig egyetlenegy darab sem él már belőle. Ezt is egy nyugati divathullám ölte meg, többi magyar sertéstársaival együtt: megnövekedett a zsírsertés-kereslet. S bár ősidők

„Nyakas“ magyar bika Debrecen gulyájából

Szalontai magyar sertés

Magyar kos koponyája

Fajtiszta fekete magyar juhnyáj

óta volt kistermetű, mangalicaszerű zsírsertésünk is, mégis, mikor 1883-ban a szerb smadia-sertés itteni tenyésztése megkezdődött és a ma világszerte ismert és elismert magyar mangalica kialakult, még a szalontakörnyéki birtokosok is mind sorban áttértek a szalontai sertés tartásáról a mangalica tartására és az ősi szalontai sertés halálra ítéltetett...

Dicsérettel kell megemlékezni az akkori földművelésügyi kormányzatról, mely e fajta megmentését és megnevelését megkísérelte és ezért 1879-ben a kisbéri állami ménésbirtokon a szalontai sertés továbbtenyésztését elrendelte. Megvett és Kisbérre küldött négy tenyészkanat és 20 anyakocát Nagyszalontáról, 1883-ban pedig még két kant, X3 süldőt és 22 malacot. A kisbéri négy szalontai konda kezdetben kitűnő egészséggel örvendett és a sertésvész sem bántotta. De ellenállóképessége az új környezet hatása alatt mégis fokozatosan csökkent, elkényesedett és fokozatosan megbetegedett, úgyhogy a tiszta tenyésztést hamarosan megszüntették és a szalontai kocákat berkshire meg tamwort kanokkal keresztezték. A keresztezés nem vált be, a híres edzett szalontai fajta utódait kétszer végig tizedelte a sertésvész, a maradék tüdővészbe esett és sorra pusztult. Minthogy pedig tiszta-vérű szalontai kanokat már sehol sem lehetett beszerezni, a kisbéri tenyészet megszűnt.¹

Nagyszalonta környékén és a Maros mentén ma is élnek vörös disznók, az ú. n. újszalontaiak vagy vörös mangalicák, melyek a szalontai és a mangalica fajta keresztezéséből lettek és részben megőrizték a szalontai fajta kitűnő tulajdonságait. De az ő napjaik is meg vannak számolva, egyre több és több bennük a mangalicavér, hisz tiszta szalontai vért sehol sem kaphatnak.

Így pusztult ki ez az óriástermetű, igénytelen és edzett hússertésünk. A híres, őshonos bakonyi sertésfajtánknak, melyet hajdan sok-ezres kondákban hajtottak ki Ausztriába, ahol „Pagoner“ név alatt mindig keresett áru volt, a siska nevű fajtánk, melyet egykor Somogyban tenyésztettek, a rétidisznó, az egykori Ecsediláp területén és környékén, mind ősi magyar hússertés volt; sírjukat ugyanaz a nyugat felé irányuló zsírexport ásta meg, mint a szalontaiét. Ősi, mindig jól bevált hússertéseinket kiirtottuk és helyüket elfoglalta a mangalica. De ha zsírsertésre volt szükség, miért kellett a kitenyésztett zsírmangalica mellől régi hússertéseinket kiirtani?

Mikor aztán legújabbán a sertés- és bacontermelés-kivitel került megint előtérbe, kényes és csak belterjesen tartható angol yorkshire-kezt hoztunk be ősi hússertéseink pótlására.

Folytathatnám — de minek? Az elmondottakból is világosan látjuk, hogy mily hallatlan könnyelműséggel pazaroltuk el ősi állatkincseinket, hogy évezredek magyar háziállatfajtáinkat kiirtottuk vagy megtizedeltük idegenből behozott, kényesebb és igényesebb állatok kedvéért.

Mikor 1916-ban Dél-Albániában katonaságunk elvette az ottani lakosság vetőmagtengerijét és tavasszal magyar tengerit osztott ki helyette, a magyar kukorica a zsíros délalbániai mezőkön hamarosan

¹ Hankó B.: A kihalt ősi szalontai sertés. Term. Tud. Közi. 1938.

kikelt és hallatlan magasságra nőtt meg, de egyetlen csövet sem hozott! Idegen talajba növényt csak úgy lehet átültetni — és ezt tudja is mindenki — hogy vagy olyan környezetet teremtünk a növénynek, aminőt hazájában megszokott, vagy nemzedéksorokon át lassacskán iparkodunk a változott környezethez hozzászoktatni. Fokozott mértékben áll ez a háziállatokra is. A páratelt, dúsfüvű, hűvös svájci éghajlathoz szokott pirostarka simmenthali marha meghonosítása minálunk immár két évszázad óta tart, de a hasonló éghajlatú és környezetű Dunántúltól eltekintve, mindenütt siralmas még ma is az eredmény. Miért erőszakoljuk hát?

A földművelésügyi minisztérium állattenyésztési osztályának nem az volna a feladata, hogy más viszonyok között bevált idegen állatokat telepítsen az országba, hanem az, hogy ősi magyar állatfajtáinkat megmentse és a mai szükségletnek megfelelő fajtákat tenyészten ki belőle.

HANKÓ BÉLA